

Sesja: Bezpieczeństwo wód podziemnych.
Monitoring, zagrożenia, ochrona.
14.03.2025 r. Warszawa

Monitoring wód termalnych na Podhalu – tarcza ochronna przed zagrożeniami

Autor: mgr inż. Robert Patorski

e-mail: rpat@pgi.gov.pl

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

Niecka Podhalańska - region o unikalnych walorach przyrodniczych i gospodarczych

- To **jednostka geologiczna**, leżąca w południowej Polsce, między Tatrami a Pieninami. Jest to **zapadlisko** z licznymi *pagórkami i dolinami* z **surowym górskim klimatem**, z mroźnymi zimami i chłodnym latem (ponad 450 km²).

Tatry

Pieniński Pas Skałkowy

Pieniny

Kotlina Orawsko-Nowotarska

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

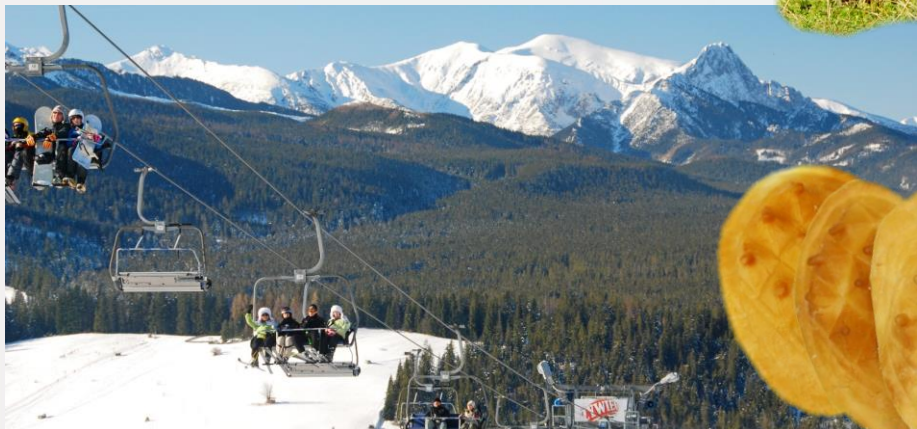

Zakopane

Dziedzictwo, tradycja, przyroda i gospodarka Podhala

- Podhale to wyjątkowy region bogaty w **unikalne walory przyrodnicze, kulturowe i gospodarcze**. To region z **niepowtarzalną góralską tradycyjną i architekturą**. Dominuje tu **turystyka**, zwłaszcza **zimowa** z licznymi ośrodkami narciarskimi. To także **rolnictwo**, zwłaszcza hodowla owiec, wspierające lokalną gospodarkę.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

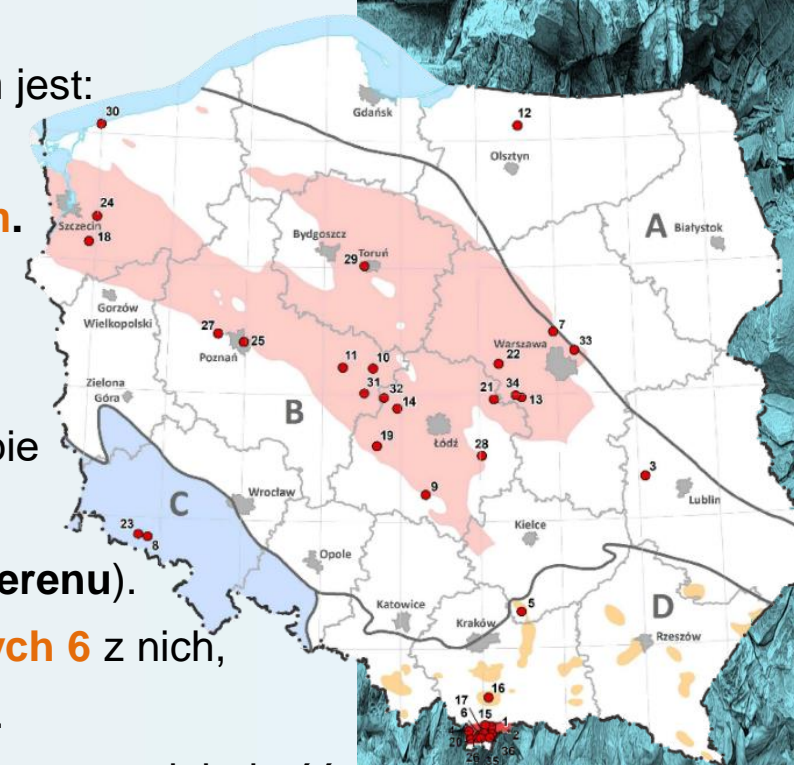
UN WATER
22 MARCA
ŚWIĄTOWY
DZIEŃ WODY

- Naturalne warunki sprzyjają również, występowaniu tzw. **„gorących źródeł”**, które wykorzystywane są w ciepłownictwie i rekreacji.

(fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe)

Wody termalne, definicje, fakty

- Wody termalne zgodnie z zapisami Prawa Geologicznego i Górniczego są **kopalina**.
- **Woda termalna**, są wody podziemne, których temperatura mierzona na wypływie ze źródeł naturalnych lub odwiertów wynosi co najmniej **20°C**.
- **Ciepło**, które niosą wody termalne pochodzi z wnętrza Ziemi. Jego głównym **źródłem** jest:
  - **płynna magma**,
  - dodatkowo - **procesy naturalnego rozkładu pierwiastków promieniotwórczych**.
- **Występowanie wód termalnych w Polsce:** Niż Polski (Cr₁, J₁), Karpaty (T), i jego pogórzu (Cm, D-C, J, Cr i M) oraz Sudety.
- W Polsce **najkorzystniejsze warunki eksploatacji wód termalnych** istnieją w obrębie **niecki podhalańskiej** (budowa geologiczna, niska mineralizacja, wysoka temperatura, wysoka wydajność, odnawialność zasobów, dostępność terenu).
- Na terenie Podhala zarejestrowanych jest **10 złóż geotermalnych**, a **eksploatowanych 6** z nich,
- **Dotychczas** maksymalna głębokość otworu geotermalnego na Podhalu to ~ 5 300 m. Obecnie wiercony jest **najgłębszy otwór termalny** w Polsce / Świata, którego projektowana głębokość zakładała 7 000 m (**we wrześniu 2024 - 6 096 m**) (rekordzista 6 400 w fińskim Otaniemi).

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

UN WATER
22 MARCA
ŚWIATOWY
DZIEŃ WODY

Historia badań wód termalnych

- Historia **badania hydrogeologicznych** nt. temperatury wód w rejonie Podhala sięga roku **1844**, kiedy to **Ludwik Zejszner** badał zależność **temperatury wód źródeł tatrowych od wysokości**. W kolejnych latach uwaga naukowców skupiła się na właściwościach fizykochemicznych wód **Jaszczurówki**. *Systematyczne badania hydrogeologiczne* wód na Podhalu zapoczątkował **1939 roku Józef Gołąb**. Ciągłość tych badań przerwała II Wojna Światowa. Kolejnymi hydrogeologami zgłębiającymi naturę wód w tym regionie byli: **T. Macioszczyk, H. Sobol, oraz D. Małecka**. Znaczący wkład w rozpoznanie wód termalnych na Podhalu mają pracownicy z Oddziału Karpackiego PIG (**J. Sokołowski, D. Poprawa, J. Chowaniec**), oraz PAN **B. Kępińska**.

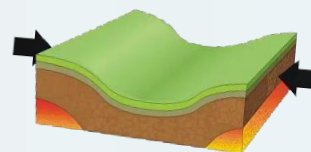

fot. Wikipedia, Ludwik Zejszner, 1871

Charakterystyka kolektora geotermalnego Podhala

Nieckę Podhalańską, tworzą osady wypełniające zapadlisko tektoniczne w kształcie **synkliny** i są to utwory:

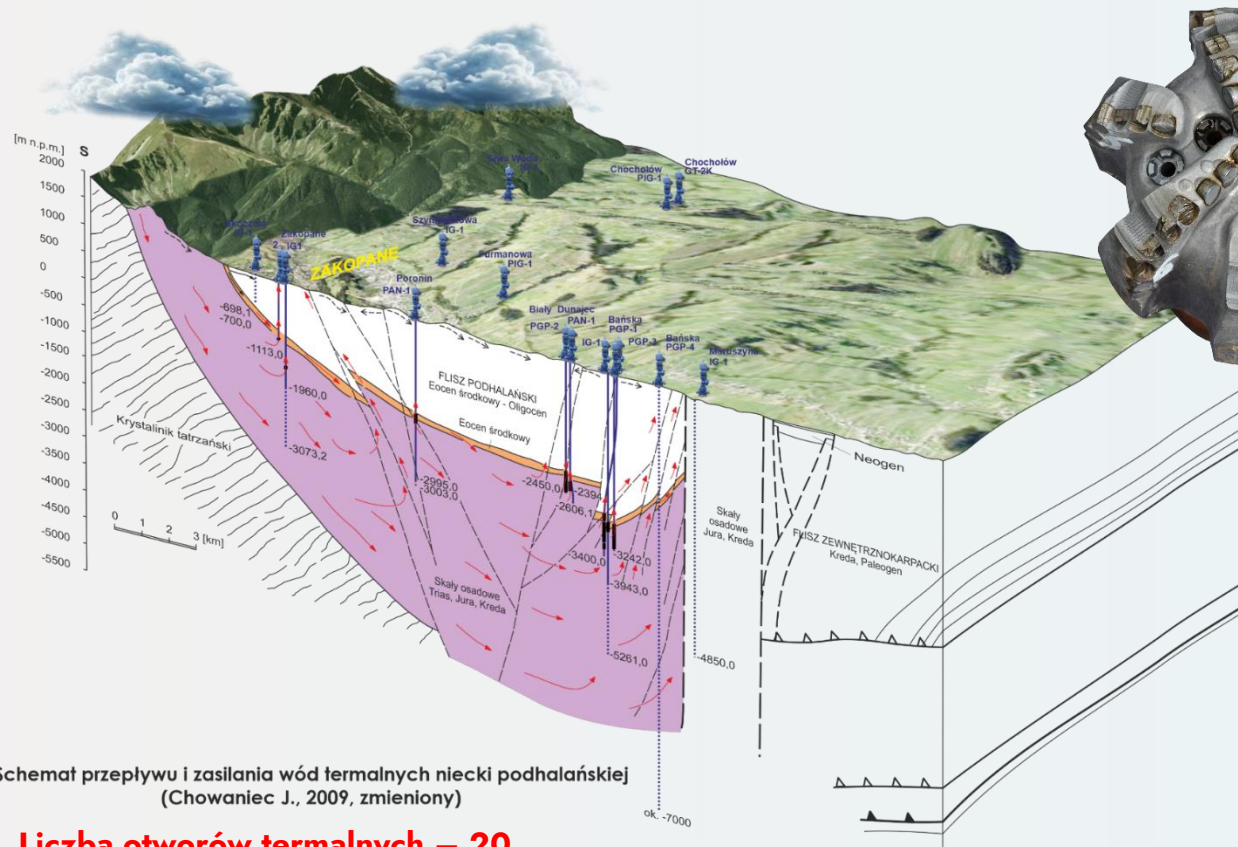
- czwartorzędowe,
- paleogeńskie tzw. **fisz podhalański**,
- mezozoiczne (T, J, Cr),
- Kolektor wód termalnych stanowią głównie **wapienie i dolomity**.
- Woda na wypływie osiąga temperaturę **ponad 90 °C**.
- zasoby tych wód posiadają **dobrą odnawialność**.
- mineralizacja wód termalnych wynosi około **3 g/dm³**.
- kolektor posiada **dobrą izolacja** od powierzchni.
- system wodonośny na **transgraniczny** charakter.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

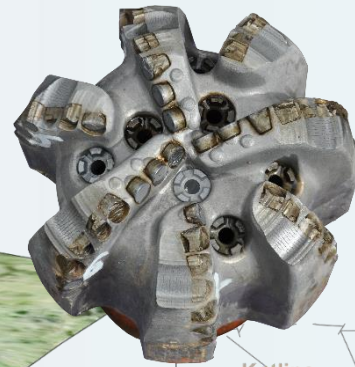

Schemat krążenia wód termalnych niecki podhalańskiej

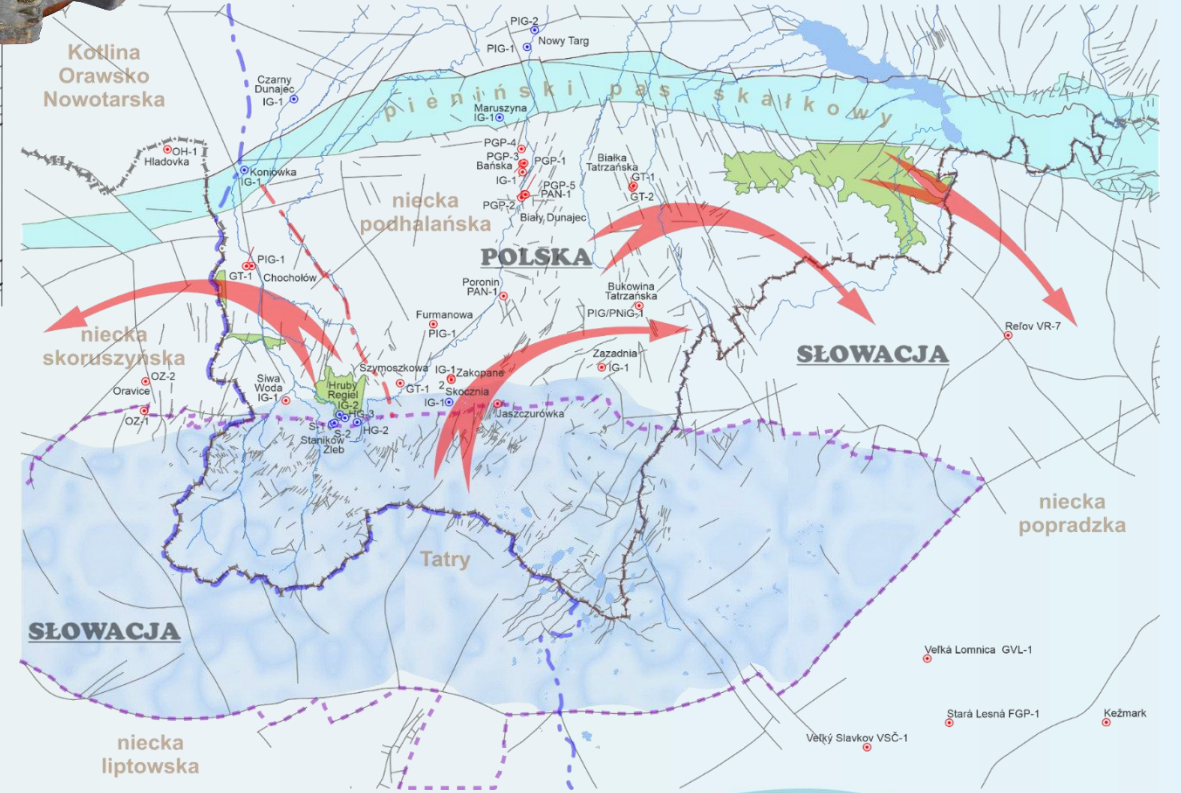

Schemat przepływu i zasilania wód termalnych niecki podhalańskiej (Chowaniec J., 2009, zmieniony)

- Liczba otworów termalnych – 20,
- 3 o głębokości > 500 m, które nawierciły strop utworów triasowych,
- Planowane kolejne odwierty (np. PGP-7),
- Obszar perspektywiczny dla eksploracji wód termalnych to rejon Łapsze - Kacwin

Bańska PGP-3

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

UN WATER
22 MARCA
ŚWIATOWY
DZIEŃ WODY

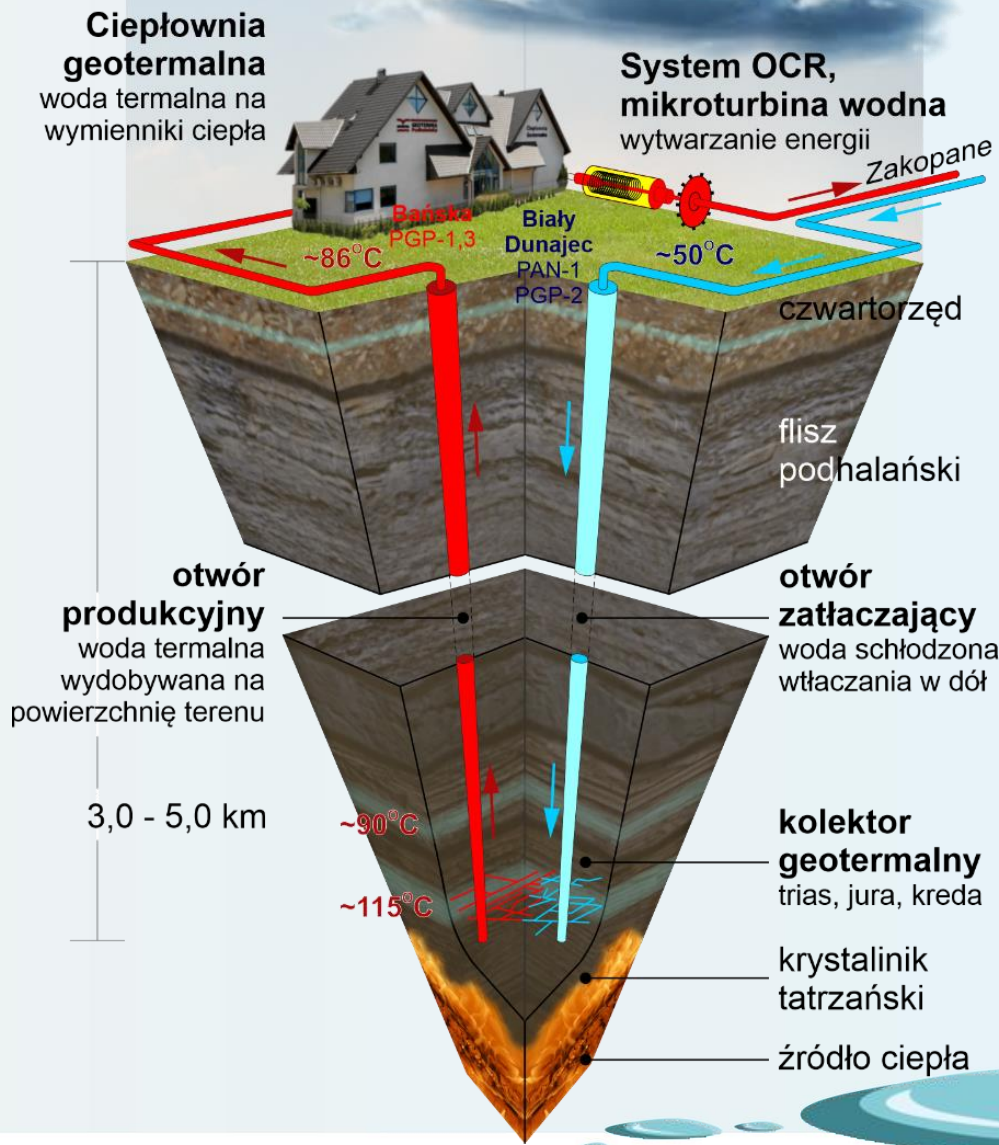
Zrównoważony system wykorzystania zasobów

Wody geotermalne Podhala są **odnawialnym źródłem energii** nie wytwarzającym gazów cieplarnianych.

System dubletowy pozwala na:

- racjonalne i długoterminowe wykorzystanie energii geotermalnej,
- ograniczenie i minimalizację ryzyka wyczerpania zasobów,
- ogranicza emisji CO₂,

W przyszłości rozważa się zastosowanie systemów z większą liczbą odwiertów, tzw. **systemów potrójnych otworów**, które będą jeszcze efektywniejsze.

- Bańska IG-1
- Bańska PGP-1
- Bańska PGP-3
- Bańska PGP-4
- Białka Tatrzańska GT-1
- Białka Tatrzańska GT-2
- Białe Dunajce PAN-1
- Białe Dunajce PGP-2
- Białe Dunajce PGP-5
- Bukowina Tatrzańska PIG/PNiG-1
- Chochołów GT-1
- Chochołów PIG-1
- Furmanowa PIG-1
- Jaszczurówka Paronin PAN-1
- Siwa Woda IG-1
- Szymoszkowa GT-1
- Zakopane IG-1
- Zakopane 2
- Zazdnia IG-1

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

Wykorzystanie wód termalnych na Podhalu

- cele grzewcze z wykorzystaniem wymienników ciepła,
- rekreacja i balneologia,
- produkcja energii elektrycznej (ORC, turbina),
- suszenie drewna,
- uprawa warzyw,
- hodowla ryb?.

Termy Chochołowskie, ORC 205 kW, 2025

Wody termalne - ekologiczna alternatywa dla tradycyjnych paliw

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

UN WATER
22 MARCA
ŚWIĄTOWY
DZIEŃ WODY

c.d. wykorzystanie wód termalnych

CHOCHOŁOWSKIE
Termy

Termy
GORĄCY
POTOK

Termy
SZAFLARY

Termy
BUKOVINA

Terma
BANIA

Wody termalne mają właściwości **lecnicze i relaksacyjne**.

Zawierają minerały takie jak **siarka, magnez, potas** oraz **wapń**, które pomagają leczyć **schorzenia skóry i dolegliwości reumatyczne**.

Temperatura wody basenowej od 30 do 38 °C – ma **działanie odprężające, łagodząc napięcie mięśniowe i nerwowe**.

Kapielisko
geotermalne
POLANA
SZYMOSZKOWA

ZAKOPIAŃSKIE
cieplice na Jaszczurówce

Aqua Park
ZAKOPANE

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

UN WATER
22 MARCA
ŚWIATOWY
DZIEŃ WODY

foto:
https://www.parkiwodne.pl/fd-szaflary_termy_b.jpg,
<https://taxiemitzakopane.pl/wp-content/uploads/2020/08/termy.jpg>,
<http://www.myzakopane.pl/wp-content/images/termy-bukovina-basen-na-zewnatrz.jpg>,
<https://photo.okazik.pl/photo/dealnew/38259/210250/wodne-szalenstwo-w-termie-bania-w-bialce-tatrzańskiej-38259.jpg>,
https://zakopane.atrakcje.pl/zdjecia/atrakcje/72/9513/1920x380/1/photo_190118132427_aquapark_zakopane2.jpg,
https://tatrysuperski.pl/assets/components/phtmlthumb/cache/lato_polana_szymoszkowa_78e97e42284bdbc1befae5f1e1ce5ae173.jpg,
<https://cf.bstatic.com/xdata/images/hotel/max1024x768/429105747.jpg?k=092d3ad18b87e3007dd26ec6d39aa97cc6a58c2236b3d4e6cac05a1f4ac96f05&o=&hp=1>,
https://d-art.pstatic.pl/kadry/kr/1/56/91/6385fbed4651a_o_large.jpg.

Potencjalne zagrożenia dla wód termalnych

Wody geotermalnej można wydobywać **tylko tyle, na ile pozwalają zasady racjonalnej gospodarki zasobami.**

- **Nadmierna eksploatacja zasobów**

- Rosnąca presja na wykorzystanie wód termalnych może prowadzić do ich **nadmiernego wydobycia i degradacji zbiornika.**
- Ryzyko **obniżenia zwierciadła wód i zmniejszenia ciśnienia** w systemie geotermalnym,
- **spadek temperatury i wychłodzenie górotworu,**

- **Zmiany klimatyczne**

- Zmniejszenie ilości wód opadowych infiltrujących do systemu wodonośnego może **ograniczyć odnawialność zasobów** wód termalnych.

Uniknięcie negatywnych skutków środowiskowych, jest możliwe, jeśli wdrożymy działania zaradcze

- Wprowadzenie **niezależnego, ciągłego systemu monitoringu wód termalnych** (analiza wydobycia i zatłaczania wód).
- **Racjonalne zarządzanie** zasobami (*limity eksploatacji* i obowiązkowe *raporty* dotyczące wpływu na środowisko).
- Zwiększanie efektywności **wykorzystania energii geotermalnej** (m.in. odzysk ciepła z wód).
- Opracowanie **strategii ochrony** wód termalnych w ramach **współpracy międzynarodowej** i krajowej.
- Zwiększenie **świadomości ekologicznej.**

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

UN WATER
22 MARCA
ŚWIATOWY
DZIEŃ WODY

Monitoring wód termalnych - tarcza ochronna Podhala

Podhale posiada **unikatowe walory: kulturowe, przyrodnicze i gospodarcze** oraz **bogactwa naturalne**, to region o **znaczeniu strategicznym** dla Państwa i Podhala.

Wykorzystano założenia zawarte w „Koncepcji monitoringu wód podziemnych zaliczanych do kopalin” autorstwa J. Sokołowskiego, 2021 r.

Uruchomienia ciągłego systemu monitoringu wód termalnych:

- pozwoli **wykrywać potencjalne zagrożenia** (np. kontrola stanu ilościowego i chemicznego),
- umożliwi **wczesne ostrzeżenie** przed nadmierną eksploatacją,
- stanowić będzie **wkład do zrównoważonego korzystania z zasobów**,
- **zminimalizuje wpływ** eksploatacji kopaliny **na lokalne systemy krążenia wód**,
- ułatwi **długotrwałe gospodarowanie** wami termalnymi,
- stanowić będzie **wsparcie dla lokalnej gospodarki** (zapewnienie bezpieczeństwa, pod względem ilości i jakości wód przyciąga turystów oraz inwestycje),
- pomoże w rozwiązaniu problematyki **przepływów transgranicznych wód**,
- umożliwi planowanie działań dotyczących **aktualizacji zasobów dyspozycyjnych** wód termalnych,
- pozwoli **rozpoznawać i poszukiwać rejony** pod nowe projekty otworów ujmujących wody termalne.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

Zakopane, 1904, NAC

Aktualny stan zaawansowania i plany na przyszłość

Oddział Karpacki PIG-PIB, Program założenia sieci monitoringu stanu ilościowego i chemicznego wód termalnych niecki podhalańskiej z uwzględnieniem transgranicznego przepływu między Polską i Słowacją - Etap I.

Głównym **celem programu** jest **założenie ciągłej bazy danych** hydrogeologicznych, hydrochemicznych i eksploatacyjnych wód termalnych będących kopaliną.

Zrealizowane i realizowane prace:

- **kwerenda materiałów** archiwalnych,
- **wypracowanie zasad funkcjonowania** sieci obserwacyjno-badawczej wraz z **koncesjobiorcami**, partnerami samorządowymi i instytucjami badawczymi (zakresu ilościowego, chemicznego i termicznego w interwałach czasowych),
- **konsultacje merytoryczne** z PIG im. Dionyza Štúr'a w Bratysławie,
- **kategoryzacja i analiza danych** dotyczących wód termalnych,
- ocena możliwości **wykorzystania** istniejących **otworów** (eksploatowanych i nieeksploatowanych) do celów monitoringowych,
- wyznaczenie optymalnych **obszarów do lokalizacji otworów piezometrycznych** do obserwacji naturalnego zwierciadła wód termalnych,
- **uruchomienie sieci** monitoringu wód termalnych,

Planowane prace:

- opracowanie rekomendacji **zmian legislacyjnych** umożliwiających PSG pozyskiwanie i gromadzenie danych,
- **wykonanie projektów** piezometrów obserwacyjnych wód termalnych,
- **adaptacja** nieczynnych otworów geotermalnych do potrzeb monitoringowych,
- kontynuacja pozyskiwania i gromadzenia danych (zadanie ciągłe).

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

PODSUMOWANIE

Świadome zarządzanie zasobami wód termalnych Niecki Podhalańskiej wsparte budową systemu **monitoringu, to strategiczny element**, zapewniający interesy Państwa

MONITORING WÓD TERMALNYCH
to **KLUCZ** do przyszłości geotermii na **PODHALU**
oraz "tarcza ochronna" przed zagrożeniami

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy
państwowa służba geologiczna

© PGI-PIB, Warszawa 2025